

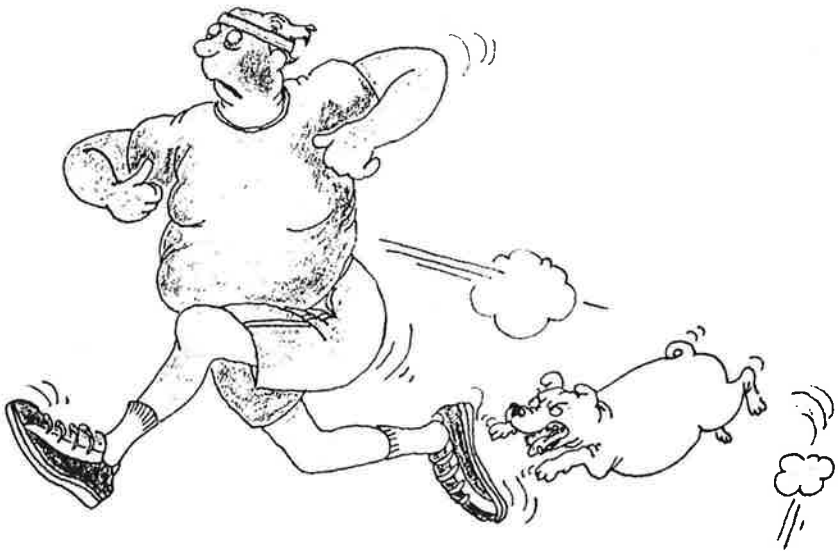
NEA HUND

NR. 2

JULI 1993

ÅRGÅNG 11

Sommertid er trimmetid!

LEDEREN har ordet

Ja, så er sommerferien over for de aller fleste - og vi begynner så smått å forberede oss på nye oppgaver (og muligheter?) til høsten.

Årets styre har for inneværende år satt opp en aktivitetsplan med følgende innhold:

- miljøtrening (hver onsdag i vårhalvåret)
- dressurkurs (våren -93)
- hundekjøring
- handikapkjøring
- sosial tur med familie og hunder

De 2 første momentene er nå tilbakelagt. 7 deltakere på dressurkurs må sies å være bra. I løpet av miljøtreninga har 16 personer deltatt fra 1 til flere ganger. Konklusjonen er i år som i fjor - at de som var der jevnt ut over våren merket store forandringer på hundene sine! - Selv om du ikke har deltatt på disse aktivitetene får du nå andre sjanser!!

Fottur til Nålsetra (Nålbogen), vognkjøring-trening ved Gråsjøen og handikapkjøring til Hersjøhytta i september er høstens aktivitetstilbud for medlemmer i hundeklubben. Fotturen og treninga ved Gråsjøen står omtalt andre steder i bladet. Handikapkjøringa er enda ikke "i boks", men vil bli annonsert senere.

Årets aktivitetsplan må oppfattes som et minimumskrav sett i forhold til egen aktivitet. Det vil derfor være flott om noen av medlemmene kommer med andre forslag til aktiviteter, møtetema, kurs eller lignende for hundeeiere i Selbu og Tydal.

For de som ikke vet det, har hundegruppa i Selbu Jeger- og Fiskerlag nå satt igang treningsringer for ettersøkshunder. Interesserte kan kontakte Steinar Dyrdal i SJFL eller undertegnede.

STBK

SELBU TREKK- OG BRUKSHUNDKLUBB

Leder Stig Meier Berg 07817547
Sekretær Tove Størseth 07819847
Kasserer Grete Malvik 07817644

Brukshundkomité
Peder P. Evjen 07818320

Trekklubbkomité
Torger Sletner 07818698

Utstillingskomité
Wenche Randi
Krogstad 07817547

Støttekomité
Tove Størseth 07819847
Astrid Pedersen 07817676

Valgkomité
Julie Langli
Else May Engen

Revisorer Edvin Dahlø 07819973
Arnar Haugen 07819847

Materialforvalter
Britt-Eva Wisth 07819315

III. forside og siste side:
URSULA

NEA HUND

Organ for Selbu Trekk- og
Brukshundklubb.
Utkommer 3 ganger pr. år.
Abonnement oppnås ved å tegne
støttemedlemskap i STBK.

Redaktører

Wenche Randi
Krogstad 07 81 75 47
Mari Kristin
Flønes 07 81 76 08

Skrevet og kopiert ved
Selbu DataSats

Medlemskontingent pr. kalenderår:

Familie	kr.	100,-
Hovedmedlem	kr.	75,-
Ungdomsmedlem	kr.	40,-
Støttemedlem	kr.	40,-

Postgirokonto 0803 2 09 45 55
Bankgirokonto 4285 07 90234

Årsmøte 12. mars 1993

Møtested:

Selbu videregående skole.

Tilstede:

Ingfrid Viken, Torger Sletner, Ingrid Anne Sugarden, Wenche R. Krogstad, Gunda Olden, Nils Harald, Julie Langli, Grete Malvik, Stig Meier Berg, Arnar Haugen, Britt-Eva Wisth, Else May Engen og Tove Størseth.

1. Torger Sletner ble valgt til møteleder.

2. Innkalling og dagsorden ble godkjent.

3. Årsberetning fra styret.

I denne valgperioden har styret bestått av:

Leder Stig Meier Berg

Sekretær Tove Størseth

Kasserer Olga Mari Hammerfjell

Brukshundkomité Stig Meier Berg
Britt-Eva Wisth
Peder P. Evjen
Magnar Rolseth

Trekkhundkomité Ola Kjosnes
Gunnar H. Guldseth
Torger Sletner

Utstillingskomité Olga Mari Hammerfjell
Britt-Eva Wisth
Wenche R. Krogstad

Støttekomité Tove Størseth
Ingfrid Viken
Astrid Pedersen
Sølvi Andersen

Valgkomité Ivar S. Hanem
Julie Langli

Materialforvalter Britt-Eva Wisth

Revisorer Brynjolv Haave
Edvin Dahlø

Det er utgitt 2 medlemsblad og avholdt 5 styremøter.

Pr. 31.12.92 hadde STBK 39 betalende medlemmer. Medlemstallet har gått ned med 5 fra 1991 da det er gjennomført en strykning av medlemmer som ikke betaler.

Styret konstaterer igjen at flere valgte komitémedlemmer ikke finner det nødvendig å betale medlemskontingent til klubben. Dette er beklagelig ut fra flere forhold. For ettertiden foreslår vi derfor at kun personer med betalt medlemsavgift for det kommende år har stemmerett og er valgbar. Inneværende årsmøte kan ikke vedta dette da giroene for 1993 ikke er sendt ut pr. dato. Dette bør fremmes som årsmøtesak og settes inn i klubbens vedtekter fra og med 1994.

Styret beklager også at en av årsmøtets tillitsvalgte i høst (-92) valgte å trekke seg fra vervet som kasserer og medlem av utstillingskomitéen p.g.a. uenighet med resten av styret i en bestemt sak. Hun tilbød seg dog å ta kassererjobben fram til nyttår, som privatperson, noe styret valgte og gå inn for. Slike utspill fra enkeltmedlemmer virker neppe positivt inn på driften av klubben og det sosiale miljøet. Vi både håper og tror at fremtidige tillitsvalgte er såpass profesjonelle at det er mulig å gjennomføre flertallsvedtak uten at mindretallet tar "sin hatt og går".

4. Årsberetning fra komitéene.

TREKKHUNDKOMITÉEN

Komitéen har hatt to møter.

Handikapkjøring

Etter flere års pause ble det i høst arrangert handikapkjøring. Med god hjelp fra Inherred Trekk- og Brukshundklubb lyktes det å mønstre åtte ekvipasjer. Turen gikk fra Synnåsen til Hersjøhytta der Yngres sanitet stod for bevertningen. Det ble en trivelig utflykt for både passasjerer og kjørere, og det hele forløp uten problem av noe slag.

Snøscooter

Klubbens snøscooter har vært gjenstand for mange diskusjoner, og særlig har man vært opptatt av lagringsplassen. Scooteren ble i høst fraktet ned fra Guldsethsaga og står nå på verkstedet til Arne Hegge på Tømra. Etter at det ble fattet vedtak om å selge scooteren, er den blitt forsøkt solgt,

uten at det har lyktes.

Sponsortavla

En annen sak som har forvoldt oss en del bry, er sponsortavla som ble tatt ned i forbindelse med at det ble anlagt ny parkeringsplass ved Guldsethsaga. Denne er nå kommet på plass igjen.

Ellers har Sigrun og Torger Sletner kjørt henholdsvis tre og fire hundeløp i vinter med brukbart resultat.

BRUKSHUNDKOMITÉEN

Komitéen har hatt 2 møter.

Det har ved flere anledninger vært vanskelig å få innkalt alle medlemmene til komitémøte. Flere avgjørelser er derfor tatt via telefon, i tillegg til at flere saker er avgjort på styremøtene.

Samarbeidet med SJFL

En videreføring av samarbeidet om dressurkurs fra 1991 med hundegruppa i Selbu Jeger- og Fiskarlag ble skrinlagt i 1992, da samarbeid ikke var ønskelig fra SJFL sin side (jfr. formann i hundegruppa, Steinar Dyrdal).

Blodsporkurs

Det planlagte opplegget med SJFL i forhold til praktisk kurs og trenings-samarbeid kom aldri igang i 1992, grunnet manglende initiativ fra SJFL. Stig har fått flere muntlige forespørslar om et slikt samarbeid, men tid og sted er aldri blitt konkretisert.

Flere medlemmer ikkemedlem-mer har fått opplæring i "folkefot" og/eller blodspor i løpet av 1993.

Dressurkurs våren 1992.

Dressurkurset ble avviklet med 5 hunder. Av disse gikk 2 ekvipasjer til appelmerkeprøven og besto. Disse var:

- Mari Kristin Flønes m/Darraq 165 p
- Stig Meier Berg m/Tani 164,5 p

Instruktør: Stig Meier Berg

Appellmerkedomme r: Lars Aasegg

Agilityløypa

er blitt ryddet sist sommer (-92). Nye hinder ble laget og gamle reparert. Løypa ble benyttet i forbindelse med dressurkurs og miljøtreninger. Enkelte medlemmer driver utover dette også en jevnlig trening i løypa.

Åpent møte med Torill Kvaløysæter

ble avviklet den 20. mai. Møtet ble litt dårlig besøkt, men Nea Radio dek-

ket opplegget med intervju av Torill. Hun fortalte om utdanning av "hjelpehunder" for funksjonshemmede, og sine tanker i forbindelse med dette. Innholdet var meget interessant for de som var til stede. STBK fikk også ordnet med tilsvarende foredrag for spesielle klasser av lærere ved Selbu videregående skole. Totalt dekket disse 2 arrangementene 40-50 personer.

Kursdag I m/Per Jostein Matre.

Søndag 26. april -92 ble det avholdt et teoretisk og praktisk heldagskurs med Per Jostein. Temaet var kontaktskapende aktiviteter - hund/eier - og usosial adferd - hund/hund. Svært lærerikt, og overbevisende demonstrasjoner ble utført på flere hunder.

Kursdag II m/Per Jostein Matre.

Torsdag 18. september kom Per Jo. igjen til Selbu. Denne gangen var temaet aggresjon/dominans. 33 personer hadde valgt å prioritere dette møtet, derav 13 klubbmedlemmer. Da er det artig å arrangere . . . . .

Fast miljøtrening.

I slutten av november -92 ble det tatt en pause i miljøtreninga på Teigen. Da var deltakerantallet kommet ned i 2-3 hunder pr. gang, noe som sikkert har en årsak i både tussmørke og elendig vær. I ettertid har flere medlemmer og andre etterlyst dette tilbudet slik at det sikkert vil være viktig å starte opp igjen i løpet av kort tid. Det anbefales at vi nå prøver oss med en vanlig hverdag f. eks. onsdags ettermiddag. 20-25 hunder har vært innom dette tilbudet i løpet av 1992.

Kjøsnesvollen i Vikvarvet

I siste styremøte tok brukshundkomitéen opp spørsmålet om at leieavtalen for Kjøsnesvollen bør sies opp. Svært få medlemmer har benyttet seg av vollen i 1992 og avtalte arbeidsoppgaver blifortsatt ikke utført.

Konklusjon

Brukshundkomitéen kan i -92 vise til et brukbart aktivitetsnivå, men erfarer vel at det er tungt å aktivisere deler av medlemmene i STBK, selv om komitéen i løpet av de siste årene har forsøkt mange ulike aktiviteter.

UTSTILLINGSKOMITÉEN

Det ble planlagt utstilling i februar 1993, men den ble avlyst p.g.a. at vi ikke fikk tillatelse til å holde utstilling i Selbuhallen. Mattene vi brukte ved utstillingene er solgt til New Foundlandshundklubben trøndelag for kr. 1500,-.

5. Regnskap

		<u>Balanse</u>	
Kasse	348,20	Egenkap. 31.12.91	113 117,74
Foliokonto	27 700,00		
Postgiro	9 260,14		
Varelager	32 400,00		
Snøscooter	14 600,00		
		- underskudd -92	28 809,40
		Egenkap. 31.12.92	84 308,34
	84 308,34		84 308,34

6. Forslag til vedtak på årsmøtet.

Ingen.

7. Valg av styret for 1993.

Styre valgt ved årsmøte 12. mars 1993:

Leder	Stig Meier Berg	1 år	
Sekretær	Tove Størseth	2 år	gjenvalg
Kasserer	Grete Malvik	2 år	ny
Brukshundkomité	Peder P. Evjen	1 år	
Trekkhundkomité	Torger Sletner		
Utstillingskomité	Wenche R. Krogstad	2 år	gjenvalg
Støttekomité	Tove Størseth	2 år	gjenvalg
	Astri Pedersen	1 år	
Redaksjon	Wenche R. Krogstad	2 år	gjenvalg
	Mari Kristin Flønes	1 år	
Revisorer	Edvin Dahle	1 år	
	Arnar Haugen	2 år	ny
Valgkomité	Julie Langli	1 år	
	Else May Engen	2 år	ny
Materialforvalter	Britt-Eva Wisth	2 år	

Årsmøtet ble avsluttet med et koselig samvær der det ble servert koldtbord med påfølgende bløtkake og kaffe.

Selbu Trekk- og Brukshundklubb
Tove Størseth

RESULTATBØRS

Hundekjøring

Stjørdalsløpet:

3 - spann	nr. 1	Sigrun Sletner
6 - spann	nr. 1	Torger Sletner

Vintersamlinga for siberian husky:

3 - spann	nr. 1	Sigrun Sletner
6 - spann	nr. 1	Torger Sletner

Rørosløpet:

Åpen klasse	nr. 3	Torger Sletner
-------------	-------	----------------

NM sprint Hamar:

3 - spann jr.	nr. 3	Sigrun Sletner
6 - spann	nr. 16	Torger Sletner

Viltsporprøver

Norsk retrieverkl. avd. Nord-Tr.lag, Ogdalen 5. - 6. juni:

Annie	cocker spaniel	Vemund Melum
2. premie		
Tomboys Sugar Rose (Lita)	cocker spaniel	Wenche Krogstad
1. premie		

Sør-Trøndelag Elghundklubb, 17. juli:

Annie	cocker spaniel	Vemund Melum
1. premie		

res.børs forts.

Utstilling

Trondheim 20. mars:

NSUCH Bårvas Bell Ami C. welsh corgi card. Gunda Olden
1 CHK - CK - 1 BTK - BIM

Norsk Kennel Klub, Trondheim 8. - 9. mai:

Brutus (Indy) grand danois Grete Malvik
1 JK - 3 JKK

NSUCH Bårvas Bell Ami C. welsh corgi card. Gunda Olden
1 CHK

Sol-Wa-Dalens Tiril G. cocker spaniel Gunda Olden
1 UK - 1 UKK - HP - 4 VK

Bårvas Evig Nok welsh corgi card. Gunda Olden
1 JK - 1 JKK - HP - 1 VK

Surnadal, 22. mai:

NSUCH Bårvas Bell Ami C. welsh corgi card. Gunda Olden
1 CHK - CK - 1 BTK - BIR

Bårvas Evig Nok welsh corgi card. Gunda Olden
1 JK - 1 JKK - HP - 1 VK

Sol-Wa-Dalens Tiril G. cocker spaniel Gunda Olden
1 UK - 1 UKK

Davidova Bårvas irsk ulvehund Gunda Olden
1 UK - 1 UKK - HP - 1 VK - Cert - BIM

Norsk Akita Klubb, spesialutst. Trondheim 23. mai:

Midvinternattens Tanime akita inu Stig Meier Berg
1 UK - 3 UKK

Norsk Welsh Corgi Klubb, spesialutst, Sørumsand 5. juni:

NSUCH Bårvas Bell Ami C. welsh corgi card. Gunda Olden
3 CHK

utst. forts.

Bårvas Evig Nok welsh corgi card. Gunda Olden
1 JK - 1 JKK - HP - 1 VK - Cert - 1 BHK - BIR

NUCh Bårvas Dortmunter S. welsh corgi card. Gunda Olden
1 CHK - CK - 2 BHK

Oppdal, 20. juni:

Sol-Wa-Dalens Tiril G. cocker spaniel Gunda Olden
1 UK - 1 UKK - HP - 2 VK

NSUCH Bårvas Bell Ami C. welsh corgi card. Gunda Olden
1 CHK - CK - BIM

Bårvas Evig Nok welsh corgi card. Gunda Olden
1 JK - 1 JKK - HP - 1 VK - Cert - 1 BHK - BIR - 5 BIG

Ulvehundspesialen, Gol 20. juni:

Davidova Bårvas irsk ulvehund Gunda Olden
1 UK - 1 UKK - HP - BIR Unghund

Galerita's Tordis irsk ulvehund Gunda Olden
1 AK

Østersund, 11. juli:

NSUCH Bårvas Bell Ami C. welsh corgi card. Gunda Olden
4 CHK - CK - 5 BTK

Davidova Bårvas irsk ulvehund Gunda Olden
1 UK - 1 UKK - HP - 2 VK - CK - 2 BTK - res. cacib

Aktivisering på riktig måte

Godbiter under og inni andre ting

De vanligste problemløsningene som mange allerede har prøvd, er å legge godbiter, eller en morsom og liten leke under noe, f.eks. en boks. Dette er ikke så mye nesearbeid, for hunden vet jo allerede hva som finnes under ettersom hunden er med når man lager istand oppgaven. Derimot må hunden løse problemet: Hvordan skal jeg få tak i den?

Dette er enkle øvelser man kan utføre inne eller ute når man har litt tid til overs.

Vurdér på forhånd:

Dersom hunden din er av den ville og hensynsløse typen kan den ødelegge gjenstander om man ikke passer på. I så fall får man enten ofre enkelte ting som det ikke gjør så mye om det blir hull i. Eller så passer man på hunden og forsøker å hindre den når den overdriver. Ellers så lar man bare helt enkelt hunden få ting som ikke kan gå i stykker. F.eks. kasseroller og hardplast. Glass kan være farlig.

Kommandoord:

Det spiller ingen rolle om man sier "søk", "ta den" eller ganske enkelt "vørsågod" når oppgaven over-

lates til hunden. Men man bør si det samme hver gang.

Innlæringen:

Vi begynner altså med å snu opp ned på en plastboks over en godbit og lar hunden forsøke å få frem belønningen. Det finnes ulike teknikker for ulike hunder. En del bruker nesen og dytte med, andre bruker en labb. Jeg har sett en hund som alltid puffet tingen frem til en dørterskel der den lett veltet. Hunden lærer seg snart en teknikk, for belønningen kommer jo fort og lett når godbiten plutselig kommer frem.

Mange hundeeiere som har drevet med slike øvelser med sin hund bruker å slutte etter en tid. De mener at hunden har lært seg hvordan man gjør det og fort løser alle problemer. Men det er da fantasien må komme inn. Man kan alltid finne på nye vrier på samme tema og siden finne vanskeligere problem. Dersom man begynner med en vanlig boks i plast som er lett å velte, så kan man fortsette med å ta andre gjenstander i ulike former av samme, lette sort. Et plastlokk over en godbit er det ikke så lett å få bort. Man kan også øke vanskelighetsgraden ved å gå over til tyngre og tyngre gjenstander. Kanskje

etterhvert en kasserolle?

Man kan også ha flere ulike, store bokser over en godbit. F.eks. når hunden har veltet den store bøtta så ligger det ytterligere en boks under. Eller så kan man ta to like bokser eller kanskje lekebøtter. Man legger godbiten i bunnen av den ene. Så setter man den andre boksen ned i den første slik at de nesten sitter fast i hverandre. Da vil hunden bli nødt til å dra den ene boksen ut av den andre, eller slippe begge i gulvet slik at de faller fra hverandre.

En annen variant er å sette lokk på en boks eller en eske. Plast eller papp har ulik vanskelighetsgrad. Begynn med å sette fast lokket bare i den ene enden. Går dette bra, sett lokket litt mer fast og til slutt helt nedpå. Det kan være svært vanskelig å få opp lokk selv for menneskehender, så dette vil beskjeftige hunden en stund.

Dersom man er ute kan man legge vedskier eller planker over godbiten hunden vil ha. I starten bare noen få og når hunden skjønner hva det hele går ut på, flere og flere. Til slutt må hunden plukke bort en liten vedstabel for å nå frem til belønningen (da er det selvsagt viktig at den er virkelig attraktiv). Likeens kan man forsøke å legge godbiten under en mindre trestamme/stokk slik at hunden må rulle bort stokken for å komme til. Det er viktig at hunden får se på når man gjemmer

godbiten for at den skal skjønne noe av det hele.

Innendørs kan man skjule godbiter under matta, en håndduk eller et teppe. Den vil bruke en tid på å forstå at det ikke går an å gå igjennom matta for å få tak i det som lukter så godt, men heller putte nesen under fra siden og løfte opp for å nå fram.

Ulemper

Nå finnes det noen som tenker som så, at lærer man hunden at det er tillatt å åpne bokser og kartonger, kan man bli "ranet" ved at hunden i smug tar noe og åpner det. Risikoen er der selv om den er liten. Det er muligens veldig aktive og sultne hunder som kan gi seg til å lete etter slike oppgaver på egen hånd.

Man lærer selvfølgelig alltid hunden å løse disse problemene på gulvet. Da vil de fleste hundene ikke bry seg om det som står på en benk eller et bord. Dersom man stiller noe på gulvet eller bak i bilen sammen med hunden har man seg selv å takke for at den åpner og tar for seg.

Er man nøye med å alltid bruke kommandoord før hunden får løse en oppgave og den aldri får begynne før man har sagt dette, vil den snart lære at det er bare ved det gitte ord den får begynne.

Fordeler

En av de største fordelene ved problemløsninger er at de fleste kan gjøres innendørs og på egen hånd av hunden. Det betyr at når hunden først vet hva det dreier seg om når matmor/far gjemmer belønningen og sier "søk", så kan man over-

late hunden til seg selv med "jobben" mens man selv kan gjøre noe annet.

Hunden kan altså drive på med problemløsning på kjøkkengulvet mens man selv kanskje vasker opp!

TUR TUR TUR TUR TUR TUR TUR TUR TUR

Selbu Trekk- og Brukshund Klubb

*har herved den glede
å invitere
alle medlemmer, med eller uten hund, til*

**fottur
søndag 15. august.**

Turen går fra Østrungen til Nålbogen.

*Distanse tur - retur er
7 - 8 km i lett, åpent terreng.*

Ta gjerne med familie og venner.

**Vi starter fra Østrungen
kl. 11.00.**

*For STBK
Torger Sletner*

Tilbud på *Den norske hundeboka*

Den norske hundeboka har blitt en suksess, både hos kritikerne og salgsmessig. Dagbladet skriver: "Boka er grundig, seriøs og gjennomarbeidet, og er et utmerket bidrag til skoloring av hundeeiere." Morgenbladet: "Den vil uten tvil bli en uunværlig oppslagsbok for alle hundefolk - den ligger dessuten godt an til å bli en fremtidig autorisert fagbok." Tidsskriftet Schäferhunden: "Vi er glad for at nordmenn kan produsere en slik bok. Gratulerer!"

Den norske hundeboka er laget i samarbeid med en lang rekke norske hundeklubber. Her gis en bred orientering om aktiviteter og organisasjoner i hunde-Norge, og alle raser som er registrert i Norge presenteres grundig i tekst og fargebilder. Den enkelte raseklubb står for denne presentasjonen. Boka har 250 fargebilder, er i stort A4-format og på 250 sider.

Så langt i 1993 har *Den norske hundeboka* bare vært i salg hos bokhandlerne rundt i landet. Det har vært nødvendig for å få boka skikkelig innarbeidet der. Det har lyktes godt.

Selbu Trekk- og Brukshundklubb har fått tilbud fra *Ulvund tekst og forlag* om å selge denne boka til våre medlemmer for en meget gunstig pris.

- I bokhandel koster *Den norske hundeboka* kr. 335,-.

- Våre medlemmer får den for kr. 220,-!

Benytt sjansen til å skaffe deg en virkelig god og nyttig hundebok. Det vil bli foretatt fellesbestilling i løpet av siste halvdel av august.

Interesserte, kontakt Stig - tlf.: 07 81 75 47

Hundekjøring og handicapkjøring

Det blir arrangert trening med hund og vogn ved Gråsjoen søndag 22. august. Kontakt Torger Sletner, 07 81 86 98.

Handicapkjøringa vil foregå søndag 19. september. Nærmere opplysninger kommer senere.

HUNDENS LUKTESANS

Om luktkeller og praktisk bruk

Luktsystemet hos pattedyr er et høyst spesialisert sanseorgan for oppdaging og gjenkjenning av kjemiske signalstoffer (luktmolekyler) fra omgivelsene. I lukteorganet kodes informasjonen om den lukten som foreligger og setter hjernen i stand til å si noe om styrke og type (kvalitet). Gjenkjenning av hvilke kjemiske stoffer som forekommer og i hvilke konsentrasjoner de kan oppdages, varierer i stor grad fra art til art. Studier har blant annet vist oss hvilken betydning lukt har for leting etter mat, sosialt samspill, jakt og dyrs eget forsvar.

De spesielle egenskapene er lokalisert til de mange luktkellene som står tett i tett på utsiden og innsiden av de sammenpressede kanalene i nesehulen. Luktkellene er pæreformet med en lang hals (dendritt) som går til overflaten hvor den gir utspring av lange tråder (cilier). Cilien strekker seg utover overflaten badet i et slimlag. Luktmolekylene fester seg til slimlaget og løses opp, for deretter å komme i kontakt med cilien. Altså, det er langs de trådlignende cilien at selve utvekslingen av signaler finner sted. Deler av luktmolekylet blir tatt opp eller får endret form ved denne kontakten. Molekylet mis-

ter på denne måten muligheten til å bli registrert på ny av andre cilier, og dette hindrer dermed en oppkonsentrering av lukt.

Etter at luktmolekylet er registrert av cilien, blir et signal i form av en liten elektrisk impuls sendt til cellekjernen. Et tilstrekkelig antall impulser fra cilien fører til at cellekjernen sender beskjeden videre via celleutløperen (aksonet) til hjernen. Hos hunder er hele 1/3-del av hjernen i befatning med informasjon fra lukteorganet. Til sammenligning kan nevnes at bare 1/20-del av menneskets hjerne har tilgang på slike signaler.

Nedsatt luktesans

Hunder kan også få nedsatt luktesans av forskjellige årsaker.

Lukteorganet har vist seg å være svekket etter påviste lidelser som valpesyke og parainfluenza ("kennelhoste"), men trolig også ved ulike tilstander som epilepsi, allergi eller betennelsesreaksjoner i nesehulen. Det har i Norge også vært påvist nesemidd på hund. Dette er en type midd som setter seg i selve nesehulen. Mange av disse tilstandene kan også forekomme

uten at hunden viser ytre tegn på sykdom. Foruten de mulige sykdomstilstandene har tisper periodisk nedsatt luktesans i forbindelse med løpetid, noe som også er påvist hos kvinner i tilsvarende perioder.

Hvordan nyttiggjør hunden seg informasjon fra lukteorganet

Hunden identifiserer gjenstander og personer ut fra et bilde bestående av mange delkomponenter (partikler). Hvert individ ser ut til å avlegge en egen kode av lukt. Disse luktpartiklene kommer fra kroppslukter som igjen stammer fra våre kroppskanaler, hårsekker og svetteporer. Målinger gjort med en gasskromatograf har vist at et menneske avgir ca. 300 forskjellige partikler. Mengden partikler varierer med rase, f.eks. utskiller en europeer flere komponenter enn en japaner.

Når personer tar i gjenstander eller beveger seg i terrenget, vil det bli avsatt en mønster av partikler som er forskjellige fra individ til individ. Mønsteret kan hunden siden identifisere og på den måten skille personer på egenlukt. Et fingeravtrykk på en glassplate vil kunne gjenkjennes selv etter tre uker. Selv om glassplaten skulle bli plassert utendørs, men uten direkte sollys eller regn, ville det være mulig for hunden å identifisere lukten på denne. I Tyskland og Nederland ut-

nyttes egenlukt fra gjenstander når politiet bruker hunder i kriminaletforskning. Hunder setter da forbrytere i forbindelse med for eksempel mordvåpen.

Egenlukt eller partikler fra en gjenstand avsettes også til omgivelsene. For eksempel hvis en gjenstand er utlagt i terrenget og siden fjernet, vil dette stedet "lukte gjenstand" i lang tid etterpå. Dersom en siden benytter samme terrenget og lar hunder lete etter ting som stadig bytter plass, vil hundene lære at tidligere liggsteder ikke gir resultat. Altså, hunden lærer at svake lukter av gjenstander er noe den ikke skal reagere overfor.

I brukshundarbeid, ved f.eks. felt-søk, er dette noe en ofte tar lite hensyn til.

Luktbilde i terreng

Som nevnt avgir en person et stort antall luktpartikler. Disse blir liggende igjen på underlaget og danner en "sporgate" der personen har gått. Det en noen tunge partikler som blir liggende i selve sporet eller nært opp til dette, mens andre er lettere og kan, avhengig av vindforhold, bli ført lengre bort. Luktbilde fra et spor vil også kunne bestå av knust vegetasjon, endringer i jordsmonn, lukt fra skotøy, etc. Alt som skaper ulikheter i forhold til omgivelsene er med på å hjelpe hunden når den skal følge et spor. Observasjoner har vist at hunder,

så vel som andre dyr, ligger i kanten av den luktkstrøm den følger. Det kan derfor virke frustrerende for mange å se at hunden følger sporet på flere meters avstand. Ved kraftig vind og ved kort liggetid på sporet, vil hunden spesielt løse oppgaven på denne måten.

Luktbildets påvirkning av regn og sol

Skal en studere hvordan luktpartikler blir påvirket av miljøet, handler det svært mye om kjemiske prosesser. Luktstoffer er ofte vannløslige, d.v.s. de lar seg blande i vann. Dette betyr at luktpartikler vil bli fortynnet dersom de blir påvirket av kraftig regnvær. Erfaringer viser også at hunder får problemer med å følge spor når dette gjøres i kraftig regnvær. Nedbør i form av lett regn (yr), ser ut til å binde luktmolekylene i luften og fører disse ned til underlaget. Det samme ser ut til å finne sted i forbindelse med tett tåke. Under slike værforhold mister derfor hundene sporoppgaven bedre enn i annet vær.

Skulle vi ønske de beste forhold for å gå et spor, ville dette være umiddelbart etter et lett regnfall og dersom solen nettopp er begynt å varme opp underlaget. Varmen vil sette igang fordampning og flere luktpartikler går over i gassform. Det er på denne måten at kraftig "aroma" fremkommer i skogen rett etter et regnfall.

Bli derimot underlaget påvirket av kraftig sol og varme, vil dette kunne redusere hundens mulighet til å følge spor. Luktpartiklene vil fordampe og kan etter relativt kort tid gjøre det umulig for hunden å orientere seg i forhold til sporet. Oppadgående strømninger hva gjelder lukt kan vi se eksempel på når vi lar hunden følge et spor som krysser en veg med hardt underlag. Ved kryssing av vegen vil hunden ofte holde hodet høyere enn hva som er normal søk-atferd.

Dette kan bli tolket som om hunden har mistet sporet, men svært ofte skyldes det oppadgående strømninger av lukt. Under trening bør derfor en slik atferd ikke korrigeres.

Retning på sporet

Ved bruk av luktesansen kan også hundene finne retningen på det spor den måtte komme over. Dette er en nedarvet ferdighet som i særlig grad har hatt betydning når det gjalt å overleve som "vill-hund". Når hunden har funnet sporet, vil den først stoppe på et sted å sniffe, for deretter å forflytte seg noe og fortsette sniffatferden. Sniffing på to forskjellige fotavtrykk vil kunne være tilstrekkelig for at hunden skal kunne bestemme retning på sporet. Dette forutsetter at det er en viss avstand mellom fotavtrykkene. Subbes bena langs bakken, vil hunden lett kunne feile i valg av retning. Erfarne trenere vil også

kunne påvirke hunder til å følge spor i feil retning.

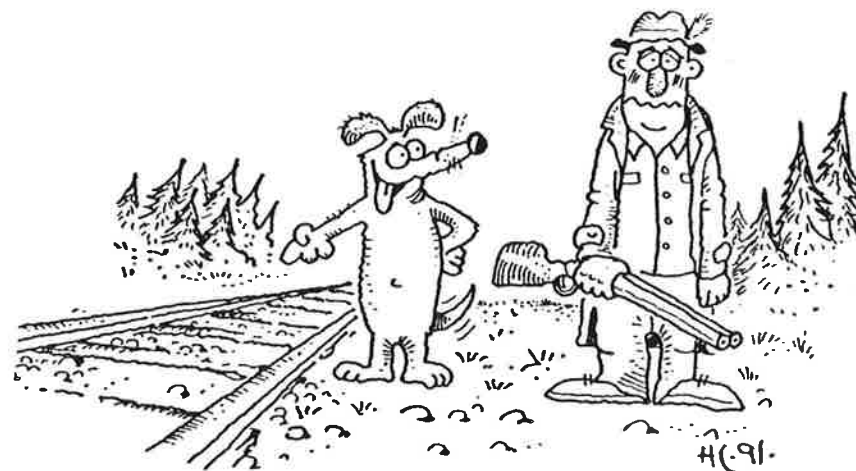
Luktkonsentrasjonen er avgjørende når hunden gjør sitt valg av sporretning. Hunden har altså mulighet til å sammenligne luktkonsentrasjonen i to fotavtrykk. Selv spor som er 2 timer gamle kan hunder med forholdsvis lite trening bestemme retning på. Med et enkelt regneeksempel kan vi illustrere hvilke konsentrasjonsforskjeller det er snakk om:

En person går med normalt 90 skritt pr. min. Dette gir 5 400 skritt pr. time, eller 10 800 skritt pr. 2 timer. Altså, når hunden benytter

forskjell i luktkonsentrasjon mellom to fotavtrykk er det snakk om en forskjell på 1/10 800 når sporet er 2 timer gammelt.

Konklusjon

Hundene har en kapasitet når det gjelder luktesans som trolig langt overgår vår fatteevne. Tar vi utgangspunkt i de forskningsresultater som foreligger, er det ikke hundens luktekapasitet som begrenser bruken, men vår forståelse for det å utnytte mulighetene som foreligger. Dette skyldes i stor grad dårlig forståelse for hundens språk sammen med for liten kunnskap innen læringspsykologi.

SPORHUND!

FORBUDTE HJELPERE

Pudlene får ikke bo hos Torill

TRONDHEIM (VG):
Pudlene Ylva og Marte sørger for å gi Torill Kvalø-sæter et selvstendig liv. Det bryr ikke borettslaget seg om, og nekter hundene adgang i Torills funksjonshemmet-tilpassede leilighet.

Kongepudlene ordner opp for funksjonshemmede Torill. Hundene hjelper matmor med klærne, bærer handlekurven og støtter henne til og fra rullestolen. Men ikke i borettslaget Nils Huus gate 17 i Oslo. Der er dyr forbudt. Dermed basta!

Oppgitt

Jeg blir sint og oppgitt over at systemet kan være så firkantet. Hundene gir meg et selvstendig liv. De sparer det offentlige for store beløp ved at jeg klarer så mange praktiske gjøremål uten annen hjelp.

Ylva og Marte er både venner og hjelpemidler. Og så skal hundene være bannlyste i et borettslag. Jeg trodde vi var kommet lenger, sier Torill Kvalø-sæter.

To ganger har styret i borettslaget avslått søknaden om dispensasjon

fra vedtektenes pkt. 5, som kort og godt sier at "Det er ikke tillatt å holde dyr".

Leiligheten er tilpasset funksjonshemmede. Søknaden gjelder bare for tre måneder, uten at det hjelper.

Prinsippet er viktigst. Norges Handikapforbund har "Et selvstendig liv" som motto. Bare menneskets fantasi setter grenser for hva hunder kan læres opp til å hjelpe funksjonshemmede med. Da er det for galt at vi skal stenges ute fra deler av boligmarkedet, sier Torill Kvalø-sæter.

Årets hund

Ylva ble kåret til Årets hund på Frokost-TV i 1991. Den hjelper Torill når hun må flytte seg til eller fra rullestolen, kommer med håndkle når hun har dusjet, støtter henne

så hun kan knytte skolissene selv og bærer matvarene i kløv når de er på handletur.

Marte gjør mye av det samme, drar sokker, gensere og andre klær av Torill, og greier å trekke rullestolen hennes.

Ledd- og muskellidelsen gjør at matmor kan være veldig stiv i kroppen om morgenen. Da hjelper begge hundene til med å få henne ut av sengen.

- Dessuten gir det en trygghetsfølelse å ha lojale, levende vesener sammen med seg. Mange funksjonshemmede bor alene, sier hun.

Prosjekt

Torill Kvalø-sæter utviklet Ylva fra kosedyr til hjelpemiddel etter hvert som sykdommen ble verre. Nå arbeider hun med et prosjekt for at flere funksjonshemmede skal kunne nyttiggjøre seg hunden som hjelper.

Det er nettopp for å skolere seg som brukshundinstruktør at hun trenger et sted å bo i Oslo i tre måneder.

- Ylva og Marte slipper inn overalt, både på fly, i matforretninger og restauranter.

Allergi avgjør

- Det eneste styret i borettslaget har gjort er å forholde seg til et vedtak fattet av generalforsamlingen, som sier at borettslaget skal være fritt for dyr, sier styreformann Leif Olsen til VG.

Han forteller at i borettslaget bor det 40 funksjonshemmede mennesker. Flere av disse tåler rett og slett ikke dyr.

- Mange av dem er allergiske mot dyrehår. Det gjør at vi ikke kan ha hennes hunder her, sier Olsen.

Røros Hundeklubb arrangerer

RØROSUTSTILLINGA lørdag 4. september

Gruppe A: Dommer - Eivind Mjærum, Norge
Alle raser ÷ jagende spisskunder, finsk spets,
norrbottpets og norsk buhund.

Valpeskue: Dommer - Eivind Mjærum, Norge
Alle raser/grupper

Lydighetsprøver: Dommer - Stein Ole Nergaard, Norge

Agility m/lagkonk.: Dommer - Stein Ole Nergaard, Norge

Påmelding: Bindende påmelding sendes til:
RHK v/Vidar Kjeldsberg
Djupdalen, 7460 RØROS
Tlf.: 074 - 12 0 95
Tlf.: 074 - 12 3 47

Påmeldingsavgift:	Valp	kr.	100,-
	JK, UK, AK, CHK	"	200,-
	VETK	"	100,-
	Lydighet	"	200,-
	Agility	"	120,-
	Eksteriør + lydighet	"	300,-
	Eksteriør + agility	"	260,-
	Lydighet + agility	"	260,-
	Utstilling, halv pris fra og med tredje hund m samme eier.		

Påmeldingsfrist: Lørdag 14. august

**Påmeldingsgebyr
sendes:**

RØROS HUNDEKLUBB,
Boks 148, 7461 RØROS
Bankgiro 8654.48.06000
Innen 14 dager før utstillingen,
ved senere betaling + 50%

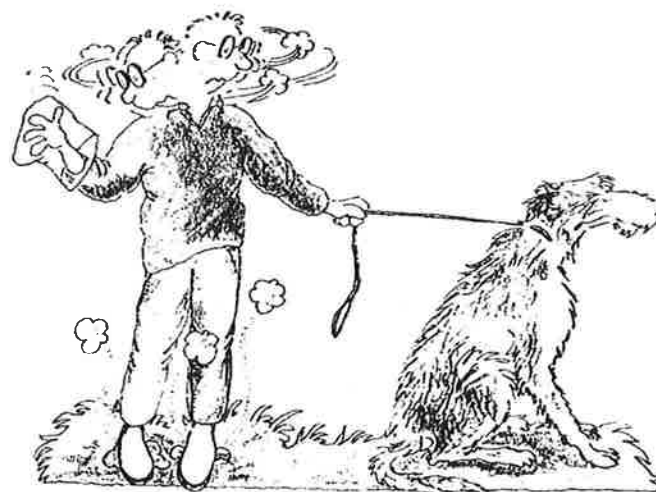
LAPPHUNDEIERE - søndag 5. september arrangerer Norsk Lapphundklubb
utstilling på Røros for lapphundrasene. Dommer er Geir Nordahl Pedersen.
Påmelding til Norsk Lapphund Klubb, Boks 6536 Tempe, 7002 Trondheim

Følgende materiell selges gjennom klubben:

Overtrekksdress m/klubbmrk. på rygg
vindtett m/frottefôr
burg/grønn/marine, str. S, M, L, XL kr. 700,-

Collegenser m/klubbmrk. foran,
mørk rød, str. M, L, XL kr. 150,-

Klubbmerker, stoff kr. 25,-
Klubbmerker, klister kr. 10,-

Husk posen!

Stig Meier Berg

7580 SELBU

***POSITIVE
fritidstiltak
fortjener
støtte...***

Vi gjør det med glede....

**SELBU
SPAREBANK**